

STATSMINISTERENS KONTOR

107511

Departementene
Kommunenes Sentralforbund
Berørte organisasjoner (i samsvar
med vedlagte liste)

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2441/94/BTG/SCH

Oslo,
15. juli 1994

50-ÅRS JUBILEET FOR FRIGJØRINGEN 8. MAI 1995 INNSTILLING FRA FRIGJØRINGSKOMITEEN

Ved kgl. resolusjon av 8. november 1991 ble det oppnevnt en komite for å forberede 50-års jubileet for frigjøringen 8. mai 1995 (Frigjøringskomiteen).

Frigjøringskomiteen avga 24. juni 1994 sin innstilling til Regjeringen om forberedelsene til jubileet.

Et eksemplar av innstillingen vedlegges. Komiteen har i sitt arbeid hatt fire møter med alle berørte organisasjoner. Innstillingen oversendes derfor nå kun til orientering. Er det likevel merknader man ønsker fremlagt vedrørende innstillingen, bes disse gitt i løpet av august da Regjeringen trolig vil drøfte forslagene primo september d.å.

Innstillingen er ved eget brev sendt til fylkesmennene, som er bedt om å formidle innstillingen til kommunene.

Med hilsen

Bjørn T. Grydeland
departementsråd

Trygve Schiøll
ekspedisjonssjef

Postadresse:
Postboks 8001 Dep
0030 OSLO

Kontoradresse:
Akersg. 42
OSLO

Telefon sentralbord:
22 34 90 90

Telefaks:
22 34 95 00 (Hovedfaks)
22 34 95 01 (Internasjonal avd.)
22 34 95 02 (Økonomisk avd.)

Telefaks:
22 34 40 68 (Dep.råd/Adm. avd.)

OM FEIRINGEN AV 50-ÅRS JUBILEET FOR FRIGJØRINGEN 8. MAI 1995

INNSTILLING TIL REGJERINGEN

**FRA KOMITEEN TIL FORBEREDELSE AV 50-ÅRS JUBILEET FOR FRIGJØRINGEN
(FRIGJØRINGSKOMITEEN)**

AVGITT 24. JUNI 1994

OM FEIRINGEN AV 50-ÅRS JUBILEET FOR FRIGJØRINGEN 8. MAI 1995

Innhold:

1	KOMITEENS OPPNEVNING OG SAMMENSETNING	Side	3
2	SAMMENDRAG AV KOMITEENS FORSLAG TIL ARRANGEMENTER M.V.	"	4
3	KOMITEENS BEHANDLING AV SAKEN	"	5
3.1	Komiteens møter	"	5
3.2	Nedsatte undergrupper	"	5
3.3	Kontakt med berørte organisasjoner	"	5
4	MONUMENTER	"	6
4.1	Fremlagt delinnstilling om monumenter	"	6
4.2	Frihetsmonument	"	7
4.3	Forsvarsmonument	"	8
5	NÆRMERE OM DE ENKELTE ARRANGEMENTER	"	9
5.1	Generelt	"	9
5.2	Høsten 1994	"	10
5.3	03.05.95	"	10
5.4	06.05.95	"	10
5.5	07.05.95	"	10
5.6	08.05.95	"	11
5.7	Andre markeringer	"	12
6	BUDSJETT	"	14
7	OPPFØLGING	"	14
8	TILRÅDING	"	15
VEDLEGG:			
	Budsjettforslag	"	16

INNSTILLING TIL REGJERINGEN

FRA KOMITEEN TIL FORBEREDELSE AV 50-ÅRS JUBILEET FOR FRIGJØRINGEN (FRIGJØRINGSKOMITEEN)

OM FEIRINGEN AV 50-ÅRS JUBILEET FOR FRIGJØRINGEN 8. MAI 1995

1 KOMITEENS OPPNEVNING OG SAMMENSETNING

Ved kgl. resolusjon av 8. november 1991 ble det oppnevnt en komite for å forberede 50-års jubileet for frigjøringen 8. mai 1995 (Frigjøringskomiteen).

Medlemmer av komiteen er:

Departementsråd Dag Berggrav, (formann)
Generalmajor Ola Berg
Husmor Kirsti Dahn
Redaktør Paul Engstad
Geolog Tore Gjelsvik
Ekspedisjonssjef Hanna Marit Jahr
Redaktør Thor Knudsen
Underdirektør Sylvi Krogsater
Redaktør Hans Luihn
Formann Arne Mathisen
Direktør Gunnar Sønsteby

Sekretariat:

Ekspedisjonssjef Trygve Schiøll, Statsministerens kontor
Forbundssekretær Erik Sæther, Krigsinvalideforbundet (til november 1993)

Komiteens mandat er:

- 1 Komiteen skal fremme forslag til Regjeringen om program for frigjøringsjubileet i 1995 og medvirke ved gjennomføringen av det program som blir fastlagt.
- 2 Komiteen skal i sitt arbeid ha nær kontakt med berørte organisasjoner og institusjoner med sikte på at arrangementer og tiltak blir best mulig koordinert.
- 3 Komiteen forutsettes å vurdere om jubileet skal konsentreres om selve frigjøringsdagen eller om det skal gis bredere tidsramme.

- 4 Komiteen forutsettes også å vurdere internasjonal deltakelse og hvilke gjester som bør inviteres.

2 SAMMENDRAG AV KOMITEENS FORSLAG TIL ARRANGEMENTER M.V. FOR FEIRINGEN AV 50-ÅRS JUBILEET FOR FRIGJØRINGEN

Arbeidet i komiteen tok til i desember 1991.

Komiteen legger vekt på at det i forbindelse med 50-års jubileet gjennomføres tiltak som markerer at jubileet har en 3-dobbelt funksjon: 1. Å feire gleden over gjenvunnet frihet og fred. 2. Å minnes de falne. 3. Å gi informasjon til ungdom og nye slekter.

En hovedtanke bak feiringen er også en takk til de militære og sivile som var med i kampen for friheten, og en takk til våre allierte. Representanter for de allierte blir invitert til flere av arrangementene

Det legges opp til at hovedarrangementene får en geografisk fordeling i landet. Det er forøvrig en viktig forutsetning for en bred oppslutning om jubileet og for at jubileet skal bli en folkefest at organisasjonene i samråd med Forsvaret og lokale og regionale myndigheter gjennomfører egne tiltak. Det tas bl.a. sikte på å gjennomføre fredsmarsjer i landets kommuner, og det legges opp til en aksjon med motto "Tenn et lys for fred og frihet". En er også kjent med at det i organisasjonene og lokalt arbeides med mange forslag som kan gjøre jubileet til den brede og fengende markering en ønsker å få til. Fylkesmennene er anmodet om å forestå koordineringen i fylkene.

Komiteen har i sitt arbeid lagt til grunn at jubileumsfeiringene vil ta til med arrangementer i Finnmark høsten 1994 i forbindelse med feiringen av 50-års-minnet om frigjøringen av Sør-Varanger.

Det foreslås at den delen av jubileet som feires i mai 1995 innledes med et arrangement i Hammerfest 3. mai. De øvrige feiringer samles om dagene 6. - 8. mai, og begynner med et arrangement på Oscarsborg festning 6. mai 1995, der det bl.a. vil bli foretatt en avduking av en byste av oberst Birger Eriksen.

7. mai 1995 er en søndag. Festgudstjeneste holdes denne dagen i alle landets kirker med påfølgende bekransninger av lokale minnesmerker. Bl.a. vil det bli en seremoni i Æreslunden på Vestre Gravlund hvor det er minnesmerker over falne fra Norge, Danmark, Frankrike, Jugoslavia, Nederland, Polen, Sovjetunionen, Storbritannia, Sverige og USA samt den ukjente soldats grav. Et hovedarrangement denne dagen vil være avdukingen av det nasjonale frihetsmonumentet i Narvik. Det foreslås samme dag et arrangement i Trondheim til minne om kvinners innsats. Det legges også opp til en minnehøytidelighet på Falstad i forbindelse med fangeleiren og det museum som nå bygges der. Videre foreslås at det holdes et arrangement i Lillehammer til minne om kapitulasjonserklæringen.

8. mai 1995 vil det også bli bekransninger av sentrale og lokale minnesmerker, flåtebesøk, veteranparader m.v. Det vil bli arrangementer

bl.a.i Bergen og Ålesund. Det legges opp til ringing med kirkeklokker og 2 minutters stillhet kl. 1200. Det foreslås et minnemøte i Stortinget, en høytidelighet ved Nasjonalmonumentet på Akershus festning, en veteranparade i Oslo sentrum og en mottakelse på Akershus festning. Det vil også bli en høytidelighet ved Krigsseilermonumentet på Bygdøyenes. Det foreslås videre at det om kvelden denne dagen holdes en festforestilling i Oslo Spektrum, et arrangement som vil bli overført i NRK/TV.

Fem skoleklasser fra alle kanter av landet vil være Regjeringens gjester under flere av hovedarrangementene i Oslo.

På Svalbard vil det bli gjennomført et spesielt arrangement med deltakelse fra Arktiske Krigsveteraners Forening.

I tillegg til det som er nevnt ovenfor foreslås utarbeidet en bibliografi til skolebruk og et eget skrift, "Fritt Norge", som vil bli distribuert til skolene, organisasjonene og Forsvaret. Det er etablert kontakt til NRK, som også arbeider med egne programmer i forbindelse med jubileet. Det vil bli utgitt frimerker og minnemynt.

I tillegg vil en rekke krigsveteranforeninger og andre berørte organisasjoner stå for arrangementer, bekransninger, utstillinger m.v.

Videre vil Forsvaret gjennomføre en omfattende markering av jubileet. Forsvarssjefen har opprettet en egen prosjektgruppe som forbereder forsvarets markeringer og forsvarets deltakelse. Det er et nært samarbeid mellom forsvaret og sivile myndigheter om arrangementene og feiringen av frigjøringsjubileet.

3 KOMITEENS BEHANDLING AV SAKEN

3.1 Komiteens møter

Komiteen har hatt 14 møter til nå.

3.2 Nedsatte undergrupper

For enkelte arrangementer/prosjekter har det vært nedsatt arbeids- eller styringsgrupper. Dette gjelder hovedarrangementet i Oslo spektrum, de to monumentprosjektene, forberedelsen av en minnehøytidelighet på Akershus festning, vurdering av hvilke gjester som bør innbys og bearbeiding av protokollære spørsmål i forbindelse med arrangementene, utarbeidelsen av bibliografi til skolebruk og utgivelse av et skrift "Fritt Norge", som gir en kortfattet oversikt over holdningskampen og de viktigste hendelser fra krigen, beregnet på å gi informasjon til de unge i skolen og i Forsvaret.

3.3 Kontakt med berørte organisasjoner

Det er lagt til grunn at hovedtyngden av arrangementene i forbindelse med feiringen av frigjøringsjubileet vil skje på regionalt og lokalt

plan. Nødvendig koordinering av større arrangementer skjer også regionalt, eventuelt med bistand fra fylkesmennene.

Komiteen har til nå gjennomført fire møter med alle berørte organisasjoner. Det har vært redegjort for komiteens arbeid og for de foreløpige planer det arbeides ut fra, og det har vært utvekslet synspunkter og ideer i forbindelse med feiringen av frigjøringsjubileet. Siste møte ble holdt i mai d.å.

4 MONUMENTER

4.1 Fremlagt delinnstilling om monumenter

Reising av monumenter krever lang forberedelses- og gjennomføringstid. Det ble derfor 5. november 1992 fremlagt en delinnstilling om oppføring av to monumenter, et Forsvarsmonument på Småskjær ved Oscarsborg festning og et Frihetsmonument i Narvik. Regjeringen ga sin tilslutning til disse planene, og arbeidet med monumentene ble i samsvar med dette videreført av komiteen med sikte på avdukning i forbindelse med jubileet.

Det ble i delinnstillingen lagt til grunn at utgiftene til monumentene kunne dekkes av overskuddet fra salget av den minnemynt som skal utgis ved jubileet. Norges Banks beregninger viser imidlertid at overskuddet vil bli vesentlig lavere enn det beløp en for planleggingsformål hadde regnet ut fra. Utgiftene må derfor dekkes ved bevilgning over statsbudsjettet.

I delinnstillingen ble det redegjort for de forslag som var kommet om å reise et nasjonalt frihetsmonument, herunder brev av 07.02.92 fra h.r.advokat Jens Chr. Hauge, som begrunnet forslaget slik:

"Monumentet skal gi uttrykk for takknemlighet nordmenn kjenner over at vi i 1945 vant vår frihet og vår selvstendighet tilbake. Det skal også være en varig og synlig takk til alle makter og mennesker som ga sitt bidrag til frigjøringen. Denne takk går til våre allierte, hvis innsats og offer var avgjørende, og til alle gode nordmenn og norske organisasjoner og grupper, hjemme og ute, som gjennom sin innsats bidro til friheten.

Mange, både i Norge og i andre land, kjenner det som en forsømmelse at vi her i landet ikke har reist et takkens minnesmerke for våre allierte fra siste krig, som vi skylder så mye. Det er, tror jeg, også en utbredt kjensle hos mange nordmenn at vi mangler nasjonale monumenter for innsatsen til vår handelsflåte, til våre væpnede styrker ute, til Milorg og den sivile fronten hjemme. Et ruvende frihetsmonument ved 50-års jubileet for frigjøringen vil i ett monument kunne bli et felles minnesmerke, den store begivenhet verdig.

Det vil sikkerlig bli reist flere monumenter og støtter ved frihetsjubileet, ikke minst på det lokale plan. Det er på privat hold planlagt et monument skytende opp av sjøen rett syd for Oscarsborg, til evig påminnelse om forsvarsviljens avgjørende betydning for friheten. Alt dette går sin gang, men reisingen av et stort, nasjonalt frihetsmonument burde kunne bli den store samlende sak til jubileet.

Det er min vurdering at frigjøringen i 1945 er en nasjonal begivenhet på linje med frigjøringene i 1814 og 1905. Halvhundreårsjubileet gir oss oppfordring og anledning til en alvorlig nasjonal markering av denne vår nyeste frihetsdag.

Et nasjonalt frihetsmonument vil være en viktig nasjonal sak og åpenbart fordre en betydelig økonomisk innsats. Stortinget må treffe beslutning om dette og bevilge de nødvendige pengemidler til sakens gjennomføring. Det er også klart at utformingen av et frihetsmonument må bli gjenstand for en konkurranse arkitekter og kunstnere imellom. Valg av sted vil videre være et meget viktig spørsmål. Det må ha en sentral beliggenhet og ha en størrelse som kan ses på lang avstand.

Jeg tillater meg å foreslå at Berggrav-komiteen gjør denne sak til sin. Kanskje kan det være hensiktsmessig at komiteen nedsetter en gruppe som kan forberede saken for behandling i komiteen og eventuelt i Regjeringen."

4.2 Frihetsmonument

Selv om Norges eget bidrag i krigen gjør at de allierte også hadde meget å takke Norge for, er det grunn til at Norge, som da krigen brøt ut var et nøytralt land, takker for at andre land gjorde en innsats også for vårt lands frigjøring.

Takk til våre allierte har fremkommet gjennom en del av de eksisterende monumenter, men har ikke tidligere fått uttrykk i et enkeltstående samlende monument.

Frihetsmonumentet i Narvik har med seg tanken om en takk til de allierte for deres innsats under krigen. Plasseringen av monumentet har betydning i denne forbindelse, og er en av hovedgrunnene til at Frihetsmonument plasseres i Narvik, hvor alliert bistand bidro til at Nazi-Tyskland ble påført sitt første nederlag under den 2. verdenskrig. Derved vil også denne landsdelen få et nasjonalt frihetsmonument. Monumentet vil bidra til å understreke betydningen av frihetskampen i Narvik under siste krig der de allierte kjempet side om side.

Det er viktig at monumentet er nær knyttet til informasjons- og museumsvirksomhet med ungdom som hovedmålgruppe.

Komiteen legger derfor vekt på at Frihetsmonumentet i Narvik reises i tilknytning til Krigsminnemuseet og det fredssenter som er under utvikling der.

For Frihetsmonumentet i Narvik har det vært utlyst konkurranse. Juryen behandlet innkomne forslag i desember 1993. Det ble besluttet omkonkurranse mellom 4 av kunstnerne. Omkonkurransen ble avgjort i februar i år, og ble vunnet av billedhuggeren Espen Gangvik. Motto for vinnerutkastet: Trinigon. Det utgjør en 18 m høy trekantet pyramide i blankpolert stål. Juryen anfører at den høye pyramideformen vil berike og gi karakter til plassen og hevde seg mot omgivelsenes bygninger og tekniske installasjoner. Det arbeides videre med reisingen av monumentet med sikte på avduking i mai dagene 1995.

4.3 Forsvarsmonument

Monumentet på Småskjær ved Oscarsborg festning, som var tenkt som et uttrykk for forsvarsevne og forsvarsvilje, var opprinnelig et prosjekt Institutt for Forsvarsopplysning arbeidet med, med billedhogger Nils Aas som utførende kunstner.

Prosjektet ble overtatt av Friggjøringskomiteen og bearbeidet i samråd med rådgivere utpekt av Norsk Billedhoggerforening. Det ble innlevert byggemelding til Frogn kommune. Bygningsrådet i Frogn fant 06.10.93 ikke å kunne imøtekomme søknaden. Bygningsrådets avgjørelse kom etter at det hadde reist seg lokal motstand mot monumentet. Komiteen har ansett det lite ønskelig å fremme et prosjekt som har møtt såpass sterk motstand i lokalsamfunnet, og bygningsrådets avgjørelse er ikke anket. Monumentet vil derfor ikke bli reist som planlagt.

For Friggjøringskomiteen var det også en avgjørende forutsetning at forsvarsmonumentet skulle reises i tilknytning til Oscarsborg festning og den forsvarsvilje som der kom til uttrykk 9. april 1940 og som spilte en avgjørende historisk rolle for utviklingen av krigen i 1940. Komiteen la videre vekt på at monumentet måtte sees i sammenheng med de museale tiltak som planlegges gjennomført på Oscarsborg, der en modell (miniatyr) av monumentet var tenkt plassert. Komiteen har derfor ikke tatt opp spørsmålet om andre mulige plasseringer av monumentet.

Etter at det ble besluttet ikke å anke bygningsrådets avgjørelse ble det inngått avtale med kunstneren om oppgjør for hans arbeid med monumentet, utarbeidede utkast mv.

Lokale krefter arbeider imidlertid for at monumentet skal reises på Vestlandet. Det er dannet en gruppe, Vestlandskomiteen, som går inn for reising av monumentet i Raunefjorden ved innseilingen til Bergen. Gruppen har søkt Friggjøringskomiteen om støtte.

Vestlandskomiteens brev av 04.03.94 ble behandlet på møte i Friggjøringskomiteen 15.03.94.

Friggjøringskomiteen fant ikke å kunne tilrå at staten dekker utgiftene til å reise et forsvarsmonument i Raunefjorden i leden inn til Bergen.

En enstemmig komite la til grunn at den opprinnelige forutsetning for plassering av Forsvarsmonumentet på Småskjær ved Oscarsborg og de argumenter man hadde for nettopp denne plassering ikke lenger er til stede. Komiteen la videre vekt på den usikkerhet som ligger i å stipulere med et større overskudd ved salg av minnemynter i dagens situasjon, og at en derfor i første rekke måtte prioritere bruken av et eventuelt overskudd til tiltak som har ungdommen som målgruppe.

I budsjettforslaget for 1994 var det tatt inn midler til reising av Forsvarsmonumentet. Når plasseringen ved Oscarsborg festning falt bort, fant komiteen ikke alternativ plassering som aktuell. Midlene til dette monumentet ble derfor tatt ut av budsjettforslaget under budsjettsalderingen i Stortinget.

Friggjøringskomiteen har stor respekt for den forsvarsvilje som ble vist på Vestlandet, men har ikke funnet sterke nok argumenter for å reise et forsvarsmonument i Raunefjorden ved bruk av statlige midler eller ved

bruk av et eventuelt overskudd fra den minnemynt som vil bli utgitt i forbindelse med frigjøringsjubileet.

I maidagene i 1995 vil det forøvrig, etter de planer en er kjent med, bli avduket et monument i Ålesund til minne om Englandsfarten og et monument over Shetlands-Larsen i Bergen.

5 NÆRMERE OM DE ENKELTE ARRANGEMENTER

5.1 Generelt

Komiteen legger til grunn at krigen i 1940 - 45 var av så avgjørende betydning i vårt lands og verdens historie, også når en ser tilbake på hendelsene nå, to generasjoner senere, at en ved 50-års jubileet bør markere dette på en verdig og synlig måte.

Et helt vesentlig moment for feiringen av jubileet er en takk til alle de militære og sivile som var med under kampen for friheten. For de som var med vil dette jubileet være ekstra viktig som det siste store frigjøringsjubileum hvor en kan hedre krigsveteranene.

Jubileet bør feires ved arrangementer i ulike landsdeler, og det bør, for å gi rom for de enkelte store arrangementer, strekke seg over flere dager. Tiltak i organisasjonene og arrangementer lokalt vil bidra til at dette kan bli en folkefest.

Sør-Varanger ble frigjort høsten 1944. Dette foreslås feiret høsten 1994. For de øvrige deler av landet fant frigjøringen sted 8. mai 1945. Komiteen foreslår at feiringen av dette i hovedsak går over tre dager, 6., 7. og 8. mai 1995 med arrangementer i ulike landsdeler, men starter med et arrangement i Hammerfest 3. mai til minne om nedbrenningen og frigjøringen av den vestlige del av Finnmark. Fordelingen av arrangementene bygger på dette utgangspunktet.

Det foreslås invitert representanter for de allierte til flere av arrangementene i forbindelse med jubileet. Det vil også ved lokale arrangementer bli markeringer av de allierte lands innsats. Bl.a. vil det bli en seremoni i Åreslunden på Vestre Gravlund hvor det er minnesmerker over falne fra Norge, Danmark, Frankrike, Jugoslavia, Nederland, Polen, Sovjetunionen, Storbritannia, Sverige og USA samt den ukjente soldats grav.

Komiteen har lagt vekt på at nasjonale minner om krigen og frihetskampen bør være spredt i landet, et moment som også tilsier at det foreslåtte frihetsmonument plasseres i nord.

Komiteen ser det som helt vesentlig at krigstidens erfaringer kan videreføres til de nye generasjoner på en positiv måte. Nye tiltak bør derfor ha ungdom som hovedmålgruppe.

5.2 Høsten 1994

5.2.1 Arrangementer i Finnmark 24. og 25. oktober

Deler av Finnmark ble frigjort høsten 1944. Det er lagt til grunn at dette bør feires høsten 1994, og det er i Finnmark gjort forberedelser til at jubileet feires 24. og 25. oktober 1994. Det er også gjort forberedelser til andre markeringer, teaterforestillinger, bokprosjekt m.v. Det er nedsatt en fylkeskomite for feiringen og lokale komiteer i Sør-Varanger og Alta.

5.3 03.05.95

5.3.1 Arrangement i Hammerfest

Det legges opp til at det denne dagen skal holdes et arrangement i Hammerfest til minne om brenningen, tvangsflyttingen og de som valgte å bli igjen i landsdelen.

5.4 06.05.95

5.4.1 Arrangement på Oscarsborg

Det foreslås at det gjennomføres et arrangement på Oscarsborg festning 6. mai 1995 til minne om Pol III og hendelsene på Oscarsborg.

Det ble gjennomført tiltak på Oscarsborg festning i forbindelse med markeringen av 50-årsdagen for 9. april 1940. Det er planer om ytterligere arbeider på og ved festningen. Det er tatt initiativ for ekstraordinært vedlikehold på festningen for å legge forholdene til rette for økt publikumstilgang. Det arbeides med opprettelse av festningsmuseet (envelopen) og en vil søke å frigjøre havnefortet for museal drift og opplysningsvirksomhet. Det er nedlagt mye arbeid med "kulturstien" og spesielt ved Seiersten skanse. Mer langsiktige mål er å sette i stand vestre strandbatteri, sette i stand tårn i hovedfort, tilpasse torpedo/minestasjon for museumsdrift og rydde/forhindre ytterligere forfall på Håøya (Kongelund, rettersted og de betydelige historiske anlegg).

Det sees også som viktig at Veisvingbatteriet og Kopås-batteriet blir tilgjengelig for publikum, noe som sammen med Seiersten skanse vil danne en helhet på landsiden.

Det foreslås også opprettet et informasjonssenter på festningen.

En byste av oberst Eriksen vil bli avduket.

5.5 07.05.95

5.5.1 Arrangement i Narvik - avduking av Frihetsmonument

Arrangementet i forbindelse med avdukingen av Frihetsmonumentet i Narvik foreslås holdt denne dagen. Feiringen starter med festgudstjeneste i Narvik kirke kl. 1100 med etterfølgende avduking av monumentet.

5.5.2 Arrangement i Trondheim - kvinners innsats

Kvinner Frivillige Beredskap vil i samarbeid med biskopen i Nidaros, fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Distriktskommando Trøndelag og de lokale myndighetene holde et arrangement i Trondheim til minne om kvinners innsats under krigen, med festgudstjeneste i Nidaros domkirke, minnestund i Kvinnernes minnekapell samme sted og en lunsj i Erkebispegården.

5.5.3 Festgudstjenester

Det er foreslått at det denne søndagen holdes festgudstjeneste i alle landets kirker.

5.5.4 Arrangement i Lillehammer til minne om kapitulasjonserklæringen

Undertegnelsen av kapitulasjonserklæringen fant sted i Lillehammer. Dette foreslås markert ved et arrangement i Lillehammer.

5.5.5 Høytidelighet på Falstad, Levanger.

Det legges opp til en høytidelighet på Falstad i forbindelse med fangeleiren og det museum som bygges der, Falstadminnet - og Falstadskogen.

5.6 08.05.95

5.6.1 Minnemøte i Stortinget

På frigjøringsdagen vil det bli holdt et minnemøte i Stortinget.

5.6.2 Høytidelighet på Akershus festning. Parade. Flåtebesøk

Det foreslås arrangert en minnehøytidelighet på Akershus festning med bekransning av Nasjonalmonumentet over krigens ofre. Det legges til grunn at veteranene vil være til stede sammen med allierte representanter. Det tas sikte på en veteranparade i Oslo som opptakt til høytideligheten på Akershus. Det vil også bli flåtebesøk i Oslo i forbindelse med jubileet.

I tilslutning til de øvrige minnehøytidelighetene foreslås det at Regjeringen holder en mottakelse på Akershus, hvor deltakende veteraner og andre inviteres.

5.6.3 Kirkeklokker og stillhet kl. 1200

Det foreslås at det over hele landet ringes med kirkeklokker kl. 1200 og at det blir 2 minutters stillhet under ringingen.

5.6.4 Arrangementer på Vestlandet

I Bergen og Ålesund vil det bli arrangementer denne dagen. Mulighetene for flåteparade m.v. vil bli undersøkt.

5.6.5 Svalbard

På Svalbard vil det bli gjennomført et spesielt arrangement med deltakelse av representanter for Arktiske Krigsveteraners Forening.

5.6.6 Høytidelighet ved Krigsseilermonumentet på Bygdøynes

Det foreslås holdt en minnehøytidelighet for sjøfarende ved Krigsseilermonumentet på Bygdøynes.

5.6.7 Arrangement i Oslo Spektrum - TV-overføring

Som et hovedarrangement denne dagen foreslås at det arrangeres en festforestilling i Oslo Spektrum. Forestillingen vil bli overført i NRK, TV. En regner med ca. 5000 gjester, hvorav et flertall krigsveteraner.

5.7 Andre markeringer

5.7.1 Teaterforestillinger

Flere teatre vil legge opp repertoar knyttet til frigjøringsjubileet. Nationaltheatret vil arrangere en festforestilling i tilknytning til jubileet.

5.7.2 Fredsmarsjer

I regi av Norges Gang- og turmarsjforbund vil det bli arrangert fredsmarsjer i landets kommuner. Dette tiltaket kan være et godt grunnlag for folkefester på de aktuelle stedene.

5.7.3 "Tenn et lys for fred og frihet"

Norske Reserveoffiserers Forbund vil i samråd med Norges Lotteforbund gjennomføre et landsdekkende opplegg hvor ild og lys med sin symboleffekt skal markere fredsbudskapet. Prosjektet har som motto "Tenn et lys for fred og frihet" og forutsetter at det i tilknytning til arrangementer på egnede steder tennes en fakkell, varde e.l. Prosjektet kan knyttes til tenning av lys i de kirker som er åpne frigjøringsdagen og skolen bør også kunne ta del i gjennomføringen.

5.7.4 Krigsdeltakere bosatt i utlandet med i arrangementer ved utenriksstasjonene

Det foreslås at det ved våre utenriksstasjoner holdes egne arrangementer 8. mai 1995, og at norske krigsdeltakere som bor i utlandet er med ved disse arrangementene. Dette vil ikke minst gjelde mange krigsseilere som har bosatt seg i andre land etter krigen.

5.7.5 Innehavere av Krigskorset med sverd

Det er gjort et arbeid for å finne frem til nålevende innehavere av Krigskorset med sverd. Disse foreslås invitert til Regjeringens mottakelse på Akershus Slott og til festforestillingen i Oslo spektrum.

5.7.6 Arrangementer i idrettssammenheng

Det tas i samråd med Norges Idrettsforbund sikte på markeringer i forbindelse med Grete Waitz-løpet og Holmenkollstafetten. Komiteen har videre støttet et forslag om at Norges Gang- og turmarsjforbund arrangerer fredsmarsjer i alle landets kommuner.

5.7.7 Dokumentarfilmer m.v.

Forsvarets rekrutterings- og mediesenter (FRM) og NRK produserer i samarbeid et riksdekkende dokumentarprogram. I samarbeid med Norges Hjemmefrontmuseum produserer FRM et historisk videoprogram med skoleverket som målgruppe. FRM arbeider også med et dokumentarprogram i forbindelse med frigjøringen av Finnmark. Videre arbeider FRM sammen med Forsvarsmuseet med et multivisjonsprogram om den historiske utvikling frem til frigjøringen.

NRK planlegger også en serie programmer i forbindelse med frigjøringsjubileet.

5.7.8 Spesialutgave Fritt Norge til skolene

Det foreslås utgitt et eget skrift "Fritt Norge" med ungdommen som hovedmålgruppe. Heftet skal gis et innhold og en utforming som gjør det egnet til bruk som klassesett i det sivile skoleverk (grunnskoler og den videregående skole) og ved Forsvarets skoler. Heftets innhold skal gi leseren en forståelse av innsatsen ute og hjemme, holdningskampen og hverdagslivet under okkupasjonen

Det er forutsetningen at "Fritt Norge" dessuten skal deles gratis ut til hver elev i ungdomsskolene og videregående skoler slik at de kan ta heftet med seg hjem.

Fem skoleklasser fra alle kanter av landet vil være Regjeringens gjester under flere av hovedarrangementene i Oslo.

5.7.9 Bibliografi til skolene

Det foreslås utarbeidet en bibliografi over bøker knyttet til krigen i Norge for utsendelse til skolene.

5.7.10 Utgivelse av Norsk fangeregister (Fangefronten)

Krigsveteranforeningene tok initiativ til utgivelsen av dette verk med Kristian Ottosen som redaktør. Utgivelsen er støttet av Frigjøringskomiteen.

5.7.11 Minnemynt

Det er foreslått utgitt en minnemynt i forbindelse med frigjøringsjubileet. Norges Bank forestår det videre arbeid med dette prosjektet. Anvendelsen av overskuddet fra salg av en minnemynt er det i.h.t. sentralbankloven av 24.- mai 1985 nr. 28, § 16, Regjeringen som avgjør. Komiteen vil foreslå at overskuddet anvendes til informasjon til ungdom og til etablering og drift av museumstiltak i tilknytning til krigen 1940-45. Norges Bank har beregnet overskuddet til å kunne bli inntil 3 mill. kroner.

5.7.12 Frimerker

Det er fremmet forslag om at det utgis minnefrimerker i forbindelse med frigjøringsjubileet. Disse forslagene bearbeides av Postverket (Postens frimerketjeneste).

5.7.13 Utstillinger

Det legges opp til en sentralutstilling på Forsvarsmuseet i samarbeid med Hjemmefrontmuseet, herunder en spesialutstilling om Frigjøringen. Det legges videre opp til lokale utstillinger i Finnmark.

5.7.14 Deltakermedaljen.

Deltakermedaljen utdeles fortsatt til ca. 1.000 krigsdeltakere pr. år. De berørte organisasjoner følger opp denne saken frem mot frigjøringsjubileet.

6 BUDSJETT

Forslag til budsjett for feiringen av frigjøringsjubileet følger som vedlegg til innstillingen.

7 OPPFØLGING

Dersom Regjeringen slutter seg til de planer komiteen her har skissert for feiringen av jubileet, vil komiteen i samsvar med sitt mandat følge opp planene frem mot jubileumsdagene i 1995.

8 TILRÅDING

Frigjøringskomiteen arbeider videre med sikte på at frigjøringsjubileet i 1995 feires ved arrangementer og tiltak som beskrevet i denne innstillingen.

* * * * *

Avgitt 24. juni 1994

Ola Berg

Dag Berggrav
(formann)

Kirsti Dahn

Paul Engstad Tore Gjelsvik Hanna Marit Jahr Thor Knudsen

Sylvi Krogsæter Hans Luihn Arne Mathisen Gunnar Sønsteby

Trygve Schiøll

* * * * *

Vedlegg

BUDSJETT FOR FRIGJØRINGSJUBILEET

Frihetsmonument i Narvik	Kr.	5.000.000
Utgifter påløpt til Forsvarsmonument på Småskjær ved Oscarsborg festning før arbeidet ble stoppet ..	"	255.000
Istandsetting av området ved Krigsseilermonumentet	"	1.200.000
Spesialutgave av Fritt Norge (1/3 av trykningsutgiftene)	"	500.000
Arrangement Oslo Spektrum	"	3.000.000
Arrangementer i Finnmark høsten 1994 .	"	700.000
Arrangement i Narvik ...	"	300.000
Utgifter til charterfly for utenlandske veteraner mv til Narvik	"	200.000
Arrangement på Oscarsborg festning ...	"	250.000
Arrangement i Hammerfest	"	100.000
Arrangement på Lillehammer	"	100.000
Høytidelighet ved Nasjonalmonumentet og mottakelse på Akershus	"	500.000
Arrangement, Kvinneres Frivillige Beredskap, Trondheim	"	200.000
Arrangement i Bergen	"	200.000
Høytidelighet ved Krigsseiler- monumentet på Bygdøyenes	"	200.000
Dekning av veteranorganisasjoners utgifter	"	300.000
Reiseutgifter veteraner	"	400.000
Reiseutgifter m.v. 5 skoleklasser ..	"	100.000
Bibliografi til skolebruk	"	250.000
Utgifter til Frigjøringskomiteen	"	500.000
Norsk fangeregister, manus og trykking	"	1.330.000
Diverse utgifter	"	1.000.000
	Kr.	<u>16.585.000</u>

I tillegg til de utgifter som er tatt med her kommer utgifter som Forsvaret og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet dekker og utgifter som påløper ved utenriksstasjonene.